

SZATA ROŚLINNA PROJEKTOWANEGO REZERWATU PRZYRODY „DOLINA POTOKU ŻABNIK” W JAWORZNIE (WYŻYNA ŚLĄSKA) CZĘŚĆ III. ZBIOROWISKA ROŚLINNE

VEGETATION OF THE PROJECTED DOLINA POTOKU ŻABNIK NATURE RESERVE
IN JAWORZNO (SILESIAN UPLAND)
PART III. PLANT COMMUNITIES

Adam STEBEL*, Jan ŻARNOWIEC** i Henryk KLAMA**

**Śląska Akademia Medyczna, Katedra i Zakład Botaniki Farmaceutycznej i Zielarstwa,
ul. Jagiellońska 4, 41-200 Sosnowiec*

***Wydział Inżynierii Włókienniczej i Ochrony Środowiska, Politechnika Łódzka, Filia w Bielsku-Białej,
ul. Willowa 2, 43-309 Bielsko-Biała*

Abstract. In 1992 phytosociological research was carried out in the projected Dolina Potoku Żabnik nature reserve. Altogether 19 plant associations and communities (3 forest and 16 non-forest) were distinguished. The most valuable among them are the community with *Juncus bulbosus*, *Eleocharitetum acicularis*, *Eriophoro angustifolii-Sphagnetum recurvi*, *Acoretum calami*, *Caricetum vulpinae*, *Salicetum pentandro-cinereae* and the community with *Drosera rotundifolia*. The greater part of the associations are well developed and preserved (except for forest communities).

Key words: nature reserve, peat bog vegetation, phytosociology, Silesian Upland, southern Poland

Manuscript received: August 1995

accepted: October 1995

Treść. W pracy przedstawiono charakterystykę fitosocjologiczną roślinności projektowanego rezerwatu „Dolina Potoku Żabnik”. Spośród 19 wyróżnionych zespołów i zbiorowisk roślinnych na uwagę zasługują rzadkie na Wyżynie Śląskiej: zbiorowisko z *Juncus bulbosus*, *Eleocharitetum acicularis*, *Eriophoro angustifolii-Sphagnetum recurvi*, *Acoretum calami*, *Caricetum vulpinae*, *Salicetum pentandro-cinereae* i zbiorowisko z *Drosera rotundifolia*. Większość asocjacji (z wyjątkiem zbiorowisk leśnych) jest dobrze wykształcona i zachowana.

WSTĘP

Projektowany rezerwat przyrody „Dolina Potoku Żabnik” położony jest w okolicach Ciężkowic na terenie miasta Jaworzno we wschodniej części Wyżyny Śląskiej. Jego charakterystykę fizjograficzną przedstawiono w pierwszej części opracowania (patrz s. 60).

Badania terenowe prowadzono w sezonie wegetacyjnym 1992 roku. Wykonano ogółem 85 zdjęć fitosocjologicznych metodą Brauna-Blanqueta (1964), z których 68 zamieszczono w niniejszym opracowaniu.

Klasyfikację syntaksonomiczną i nazewnictwo zespo-

łów przyjęto głównie za Matuszkiewiczem (1984). Nazewnictwo roślin naczyniowych podano za Szaferem, Kulczyńskim i Pawlowskim (1986), mchów – za Ochyłą, Szmajdą i Bednarck-Ochyłą (1992), a wątrobowców – za Grollem (1983).

OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA ROŚLINNOŚCI

Na terenie projektowanego rezerwatu dominuje roślinność nieleśna, reprezentowana głównie przez zbiorowiska szuwarowe z klasy *Phragmitetea* i torfowisk przejściowych

z klasy *Scheuchzerio-Caricetea fuscae*. Wykształcają się one na brzegach rozlewisk i starych, nieużytkowanych stawów hodowlanych, rozmieszczonych wzdłuż całego biegu potoku. Na obrzeżach dna doliny, przede wszystkim w części obejmującej górny bieg potoku, występują płaty łożowisk *Salicetum pentandro-cinereae*. Zbiorowiska wodne nie odgrywają większej roli w szacie roślinnej omawianego obiektu. Roślinność leśną tworzą głównie zbiorowiska z klasy *Vaccinio-Piceetea*: kontynentalny bór mieszany *Quercus roboris-Pinetum* (na zboczach doliny, zwłaszcza w górnym biegu potoku) i suboceaniczny bór świeży *Leucobryo-Pinetum* (na terenach otaczających dolinę). Bór świeży jest również dominującym zbiorowiskiem leśnym w otulinie rezerwatu. Roślinność synantropijną reprezentują zbiorowiska miejsc wydeptywanych, z których jedynie zespół *Lolio-Plantaginatum* jest pospolity.

ZBIOROWISKA ROŚLINNE

SYSTEMATYCZNY WYKAZ WYRÓŻNIONYCH ZESPOŁÓW I ZBIOROWISK ROŚLINNYCH

- Cl. *Plantaginetea maioris* R. Tx. et Prsg. 1950
 O. *Plantaginetalia maioris* R. Tx. (1947) 1950
 All. *Polygonion avicularis* Br.-Bl. 1931.
 1. *Lolio-Plantaginatum* (Lincoln 1921) Berger 1930
 All. *Agropyro-Rumicion crispus* Nordh. 1940
 2. *Juncetum macri* (Diem., Siss. et Westh. 1940) Schwick. 1944 em R. Tx. 1950
 Cl. *Littorelletea uniflorae* Br.-Bl. et R. Tx. 1949
 3. Zbiorowisko z *Juncus bulbosus*
 O. *Littorelletalia uniflorae* Koch 1926
 All. *Eleochariton acicularis* Pietsch 1966 em Dierss. 1975
 4. *Eleocharitetum acicularis* (Baumann 1911) Koch 1926
 Cl. *Phragmitetea* T. Tx. et Prsg. 1942
 O. *Phragmitetalia* Koch 1926
 All. *Phragmition* Koch 1926
 5. *Equisetetum limosi* Steffen 1931
 6. *Eleocharitetum palustris* Sennikov 1919
 7. *Phragmitetum communis* (Gams 1927) Schmale 1939
 8. *Acoretum calami* Kobenza 1948
 All. *Magnocaricion* Koch 1926
 9. *Caricetum rostratae* Rüb. 1912
 10. *Caricetum gracilis* (Graebn. et Hueck 1931) R. Tx. 1937
 11. *Caricetum vulpinae* Nowiński 1928
 12. *Phalaridetum arundinaceae* (Koch 1926 n. n.) Libb. 1931
 Cl. *Sedo-Scleranthetea* Br.-Bl. 1955 em Müll. 1961
 O. *Festuco-Sedetalia* R. Tx. 1951 em Krausch 1962
 All. *Armerion elongatae* Krausch 1959

13. *Diantho-Armerietum elongatae* Krausch 1959
 Cl. *Scheuchzerio-Caricetea fuscae* (Nordh. 1937) R. Tx. 1937
 14. Zbiorowisko z *Drosera rotundifolia*
 O. *Scheuchzerietalia palustris* Nordh. 1937
 All. *Rhynchosporion albae* Koch 1926
 15. *Eriophoro angustifolii-Sphagnetum recurvum* M. Jasn., J. Jasn. et Mark. 1968
 Cl. *Alnetea glutinosae* Br.-Bl. et R. Tx. 1943
 O. *Alnetalia glutinosae* R. Tx. 1937
 All. *Alnion glutinosae* (Malc. 1929) Meijer Drees 1936
 16. *Salicetum pentandro-cinereae* (Almq. 1929) Pass. 1961
 Cl. *Vaccinio-Piceetea* Br.-Bl. 1939
 O. *Vaccinio-Piceetalia* Br.-Bl. 1939
 All. *Dicrano-Pinion* Libb. 1939
 17. *Leucobryo-Pinetum* Mat. (1962) 1973
 18. *Quercus roboris-Pinetum* J. Mat. 1988
 Cl. *Quercus-Fagetalia* Br.-Bl. et Vlieg. 1937
 O. *Fagetalia silvatica* Pawl. 1928
 19. Zbiorowisko ze związku *Alno-Padion*

CHARAKTERYSTYKA WYRÓŻNIONYCH ZESPOŁÓW I ZBIOROWISK ROŚLINNYCH

Lolio-Plantaginatum

Zespół babki zwyczajnej i zycicy trwałej

Zespół *Lolio-Plantaginatum* wykształca się w miejscach silnie wydeptywanych, tworząc nieraz zwarte płaty o powierzchni kilkudziesięciu metrów kwadratowych. Na terenie rezerwatu jest zbiorowiskiem jednorodnym i nie wykazuje wewnętrznego zróżnicowania syntaksonomicznego.

Na Wyżynie Śląskiej należy do zespołów szeroko rozpowszechnionych. Podany został z większości istniejących i projektowanych rezerwatów przyrody (Cabala 1990).

Skład florystyczny omawianej asocjacji przedstawia przykładowe zdjęcie fitosocjologiczne: data - 17.06.1992, powierzchnia - 10 m², zwarcie warstwy c - 100%, warstwy d - 1%. Ch. Ass.: *Lolium perenne* 4.4, *Plantago major* 2.2; Ch. Cl. *Plantaginetea maioris*: *Juncus macer* +, *Poa annua* + 2; Gatunki towarzyszące: *Brachythecium salebrosum* d + 2, *Calliergonella cuspidata* d + 2, *Cerastium vulgatum* +, *Ceratodon purpureus* d +, *Ranunculus repens* +, *Taraxacum officinale* +, *Trifolium repens* 2.2.

Juncetum macri

Zespół situ chudego

Zespół *Juncetum macri* występuje na wilgotnych, wydeptywanych miejscach w pobliżu potoku. Zajmuje z reguły niewielkie powierzchnie. Najlepiej wykształcone płaty spotykane są w oddziale 133.

Na terenie Wyżyny Śląskiej *Juncetum macri* należy do częstych zespołów dywanowych, szczególnie w kompleksach roślinności borowej. Podany został z rezerwatów

Dęby Boruszowskie i Ochojec (Cabala 1990) oraz z doliny potoku Żernickiego (Celiński, Wika 1976).

Skład florystyczny omawianej asocjacji przedstawia zdjęcie fitosocjologiczne: data – 26.06.1992, powierzchnia – 10 m², pokrycie warstwy c – 100%, warstwy d – 1%. Ch. Ass.: *Juncus macer* 3.3; Ch. Cl. *Plantaginetea maioris*: *Lolium perenne* 3.3, *Poa annua* 2.2, *Plantago major* 1.1; Gatunki towarzyszące: *Calliergonella cuspidata* d +, *Carex* sp. 1.1, *Ceratodon purpureus* d +, *Juncus articulatus* +, *Trifolium repens* 1.2.

Zbiorowisko z sitem drobnym *Juncus bulbosus*

Roślinność wodna występująca na terenie rezerwatu reprezentowana jest przez płaty wodnej formy *Juncus bulbosus*. Spotykane są one w stawach i środkowym biegu potoku. Oprócz sita drobnego udział innych roślin w budowie omawianego zbiorowiska jest niewielki.

W piśmiennictwie brak danych na temat występowania zbiorowiska z *Juncus bulbosus* na terenie Wyżyny Śląskiej, natomiast płaty o podobnym charakterze opisane zostały z terenów sąsiednich: Równiny Opolskiej (Kłama, Jędrzejko, Żarnowiec 1991) i Równiny Pszczyńskiej (Stebel 1992).

Skład florystyczny omawianego zbiorowiska przedstawia zdjęcie fitosocjologiczne: data – 26.06.1992, powierzchnia – 25 m², zwarcie warstwy c – 90%, warstwy d – 1%. Ch. Cl. *Littorelletea*: *Juncus bulbosus* 5.5; gatunki towarzyszące: *Equisetum palustre* +, *Utricularia minor* 1.2; *Warrnstorfia exannulata* d +.

Eleocharitetum acicularis
Zespół ponikła igłowego

Niewielkie płaty *Eleocharitetum acicularis* wykształcają się na wilgotnym, mulistym brzegu rozlewiska Żabnika w oddziale 133. Gatunek charakterystyczny zespołu – ponikło igłowe – należy do najrzadszych przedstawicieli flory naczyniowej miasta Jaworzna (Tokarska-Guzik 1991). Na terenie Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego zaliczony został do grupy roślin wymarłych (Sendek 1981).

W piśmiennictwie brak danych o występowaniu tego zbiorowiska na Wyżynie Śląskiej i terenach sąsiednich.

Skład florystyczny i budowę omawianego zespołu ilustruje poniższe zdjęcie fitosocjologiczne: data – 17.06.1992, powierzchnia – 1 m², zwarcie warstwy c – 75%, warstwy d – 20%. Ch. Ass.: *Heleocharis acicularis* 4.4. Gatunki towarzyszące: *Carex fusca* +, *C. oederi* 1.1, *C. panicea* +, *C. stellulata* +, *Juncus articulatus* +, *Triglochin palustre* 1.1, *Veronica heccabunga* +, *Calliergonella cuspidata* d 2.2.

Equisetetum limosi
Zespół skrzypu bagiennego (tab. 1)

Płaty zespołu skrzypu bagiennego występują głównie w wypłyconych fragmentach rozlewiska w oddziale 132. W warstwie zielnej, o średnim zwarceniu 50%, dominuje gatunek charakterystyczny zespołu – *Equisetum limosum*. Udział innych roślin w budowie omawianej asocjacji jest niewielki. Warstwy mszystej brak lub rozwinięta jest słabo.

W jednym zdjęciu fitosocjologicznym notowano średnio 4 gatunki roślin.

W piśmiennictwie brak danych o występowaniu tego zespołu na Wyżynie Śląskiej, natomiast podany został z terenów sąsiednich – ze środkowej części Wyżyny Krakowsko-Wieluńskiej (Wika 1986).

Eleocharitetum palustris
Zespół ponikła błotnego (tab. 1)

Płaty *Eleocharitetum palustris* wykształcają się na niewielkich powierzchniach, głównie nad brzegami stawów w oddziale 132. Rozwijają się w stojącej lub wolno płynącej wodzie, na podłożu mulistym. W warstwie zielnej, o średnim zwarceniu 70%, dominuje *Heleocharis palustris*, tworząc prawie jednogatunkowe skupienia. Warstwa mszysta jest słabo rozwinięta. W jednym zdjęciu fitosocjologicznym notowano średnio 8 gatunków roślin.

W piśmiennictwie brak danych o występowaniu zespołu ponikła błotnego na Wyżynie Śląskiej, natomiast podany został z terenów sąsiednich – ze środkowej części Wyżyny Krakowsko-Wieluńskiej (Wika 1986) oraz Równiny Opolskiej (Kłama, Jędrzejko, Żarnowiec 1991).

Phragmitetum communis
Zespół trzciny pospolitej (tab. 1)

Płaty *Phragmitetum communis* spotykane są na obrzeżach potoku w jego środkowym i dolnym biegu. Występują rzadko, jedynie w zabagnionych obniżeniach doliny w oddziale 133 zajmują większe powierzchnie.

Zespół trzciny pospolitej ma szeroką skalę ekologiczną w związku z czym wykształca się na różnych typach podłoża – od mineralnego do silnie zatorfionego (Podbielkowski, Tomaszewicz 1979). Na omawianym terenie występuje przede wszystkim na podłożu bagiennym, gdzie zaznacza się dość duży udział gatunków z klasy *Molinio-Arrhenatheretea* (zdj. 7–11 w tab. 1) oraz rzadziej – mineralnym (zdj. 12). W jednym zdjęciu fitosocjologicznym notowano średnio 13 gatunków roślin.

Phragmitetum communis należy do pospolitych zespołów szuwarowych Polski (Tomaszewicz 1979). Na Wyżynie Śląskiej podany został z projektowanego rezerwatu przyrody „Bagna” koło Dąbrowy Górniczej (Jędrzejko, Żarnowiec, Kłama 1991), okolic Rept Śląskich (Cabala, Holeksa 1994) oraz Pustyni Błędowskiej (Szczypek, Wach, Wika 1994).

Acoretum calami
Zespół tataraku zwyczajnego (tab. 1)

Niewielki płat szuwaru tatarakowego stwierdzono w pobliżu ujścia potoku Żabnik do Koziego Brodu. Gatunkiem dominującym jest tu *Acorus calamus*. Udział innych roślin naczyniowych, z wyjątkiem *Carex vulpina*, jest niewielki. Warstwy mszystej brak.

Tatarak zwyczajny jest gatunkiem bardzo rzadkim na terenie Jaworzna (Tokarska-Guzik 1991). Na Wyżynie Śląskiej *Acoretum calami* stwierdzone zostało w okolicach Rept Śląskich (Cabala, Holeksa 1994) i na terenie Pustyni Błędowskiej (Szczypek, Wach, Wika 1994).

Tabela 1. Zespoły szuwarowe ze związku *Phragmition*Table 1. Swamp communities from the alliance *Phragmition*

Numer kolejny zdjęcia Successive number of record	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Data Date	17.06. 1992	17.06. 1992	17.06. 1992	17.06. 1992	17.06. 1992	26.06. 1992	26.06. 1992	26.06. 1992	26.06. 1992	26.06. 1992	26.06. 1992	26.06. 1992	26.06. 1992
Miejscowość – Locality	Jaworzno–Ciężkowice												
Oddział leśny – Forest division	132	132	132	132	132	133	133	133	133	133	133	133	133
Pokrycie warstwy zielnej c w % Cover of herb layer c in %	45	40	60	65	60	80	100	100	100	90	100	90	90
Pokrycie warstwy mszystej d w % Cover of moss layer d in %	–	5	–	–	–	5	–	–	–	–	5	20	–
Powierzchnia zdjęcia w m ² Area of record in m ²	10	25	10	6	20	10	25	25	30	25	25	25	10
Liczba gatunków w 1 zdjęciu Number of species in 1 record	3	6	2	9	6	8	13	12	11	12	12	21	7
Ch. Ass :													
<i>Equisetum limosum</i>	4.4	3.3	3.3										+
<i>Heleocharis palustris</i>	.	.	.	4.4	4.4	4.4							.
<i>Phragmites communis</i>	.	.	.			+	5.5	5.5	5.5	5.5	5.5	5.5	.
<i>Acorus calamus</i>	4.4
Ch. Cl. <i>Phragmitetea</i> :													
<i>Galium palustre</i>	+	.	+	+	+	.	.	2.2	.	1.1	1.1	.	.
<i>Carex gracilis</i>	1.1	+	+2	1.1	.	.
<i>Carex rostrata</i>	2.3	.	.	1.1	+	1.1	+
<i>Lysimachia thyrsoflora</i>	.	+	.	1.1	1.1
<i>Poa palustris</i>	1.1	1.1	.	.	.
Gatunki sporadyczne – Sporadic species: <i>Carex vulpina</i> 12(1.3), 13(2.2); <i>Glyceria aquatica</i> 10; <i>Iris pseudacorus</i> 11(+2); <i>Peucedanum palustre</i> 5; 9(1.1); <i>Scutellaria galericulata</i> 4, 9; <i>Sparganium simplex</i> 2; <i>Veronica beccabunga</i> 6, 10.													
Ch. Cl. <i>Molinio-Arrhenatheretea</i> :													
<i>Lysimachia vulgaris</i>	1.1	2.2	1.1	1.1	+	+	+
<i>Geranium palustre</i>	1.1	1.1	+2
<i>Juncus effusus</i>	.	.	.	+2	+3	+2
Gatunki sporadyczne – Sporadic species: <i>Cirsium palustre</i> 12, 13; <i>Limnium dendroides</i> d 11; <i>Deschampsia caespitosa</i> 7(1.3), 8(+2); <i>Epilobium hirsutum</i> 9; <i>Filipendula ulmaria</i> 13; <i>Holcus lanatus</i> 10; <i>Lychnis flos-cuculi</i> 12(1.1); <i>Ranunculus acer</i> 8; <i>Sanguisorba officinalis</i> 8; <i>Scirpus silvaticus</i> 10; <i>Vicia caracca</i> 7.													
Gatunki towarzyszące – Accompanying species:													
<i>Eupatorium cannabinum</i>	1.1	+2	.	.	1.1	+
<i>Calliergonella cuspidata</i> d	+	1.2	3.3	.
Gatunki sporadyczne – Sporadic species: <i>Agrostis stolonifera</i> 10(2.3); <i>Alnus glutinosa</i> c 12(1.1); <i>Alnus incana</i> c 12(1.1); <i>Ancura pinguis</i> d 12; <i>Betula verrucosa</i> c 7, c 12(1.1); <i>Blysmus compressus</i> 12(1.1); <i>Bryum pseudotriquetrum</i> d 12(2.2); <i>Campyliadelphus stellatus</i> d 12; <i>Carex fusca</i> 4; <i>Cirsium arvense</i> 8(1.1); <i>Drosera rotundifolia</i> 12(1.1); <i>Equisetum arvense</i> 10; <i>Eriophorum angustifolium</i> 4; <i>Euphorbia esula</i> 7; <i>Juncus articulatus</i> 12; <i>J. bulbosus</i> 2(1.2), 6(2.2); <i>Lipmrichtia revolvens</i> d 6; <i>Linum catharticum</i> 12; <i>Lycopus europaeus</i> 10, 11; <i>Mentha aquatica</i> 4; <i>Philonotis fontana</i> d 12(2.2); <i>Potentilla erecta</i> 7; <i>Pteridium aquilinum</i> 7; <i>Rubus plicatus</i> 7; <i>Salix cinerea</i> 8; <i>S. pentandra</i> c 7; <i>Sphagnum fallax</i> d 2(+2); <i>Stellaria graminea</i> 7; <i>Urtica dioica</i> 9; <i>Utricularia minor</i> 6; <i>Warnstorfia exannulata</i> d 2(1.2); <i>Veronica chamaedrys</i> 8.													

Caricetum rostratae

Zespół turzycy dzióbkowej (tab. 2)

Caricetum rostratae należy do najbardziej rozpowszechnionych zbiorowisk szuwarowych na terenie rezerwatu. Jego płaty zajmują z reguły niewielkie powierzchnie. Występują w rozlewiskach i korycie potoku Żabnik na całej jego długości, a zwłaszcza w górnym i środkowym biegu. W warstwie zielnej, o średnim zwarciu 90%, dominuje gatunek charakterystyczny – *Carex rostrata*. Warstwę mszystą, o średnim zwarciu 10%, tworzą przede wszystkim *Bryum pseudotriquetrum*, *Polytrichum commune* i *Sphagnum fallax*. W jednym zdjęciu fitosocjologicznym notowano średnio 7 gatunków roślin.

Caricetum rostratae jest jednym z najpospolitszych zbiorowisk szuwarowych w Polsce (Tomaszewicz 1979). Na obszarze Wyżyny Śląskiej jego występowanie stwierdzono m.in. w rezerwacie Dęby Borszowskie (Cabała 1990) i w okolicy Rudy Śląskiej (Celiński, Cabała 1976).

Caricetum gracilis

Zespół turzycy zaostrej (tab. 2)

Płaty *Caricetum gracilis* występują na brzegach potoku i w jego rozlewiskach. Dominuje w nich gatunek charakterystyczny zespołu – *Carex gracilis*. Spośród innych roślin szuwarowych częściej występują *Peucedanum palustre* i *Galium palustre*. Zaznacza się także udział gatunków z klasy *Molinio-Arrhenatheretea*, głównie *Lysimachia vulgaris*, *Cirsium palustre* i *Scirpus silvaticus*. W jednym zdjęciu fitosocjologicznym notowano średnio 9 gatunków roślin.

Zespół turzycy zaostrej występuje głównie w niżowej części Polski (Tomaszewicz 1979). Z terenu Wyżyny Śląskiej podany został z projektowanego rezerwatu „Bagna” w Antoniewie koło Dąbrowy Górniczej (Jędrzejko, Żarnowiec, Klama 1991).

Caricetum vulpinae

Zespół turzycy lisiej (tab. 2)

Płaty zespołu *Caricetum vulpinae* występują na niewielkich powierzchniach w pobliżu ujścia potoku oraz w wypłyconej części rozlewiska w oddziale 132. Gatunkiem dominującym jest *Carex vulpina*, natomiast udział innych roślin jest niewielki. Warstwa mszysta jest słabo rozwinięta. Najbogatsza florystycznie i najlepiej wykształcona postać tego zespołu występuje w oddziale 132. W jednym zdjęciu fitosocjologicznym notowano średnio 13 gatunków roślin.

Zespół turzycy lisiej należy do częstych w środkowej i północnej Polsce (Tomaszewicz 1979). W literaturze brak danych o jego występowaniu na Wyżynie Śląskiej i terenach przyległych.

Phalaridetum arundinaceae

Zespół mozgi trzcinowatej (tab. 2)

Zespół *Phalaridetum arundinaceae* reprezentują niewielkie powierzchniowo i ubogie florystycznie płaty, wykształcające się na brzegach potoku, głównie w oddziale 133. Gatunkiem dominującym jest mozga trzcinowata, natomiast udział innych roślin naczyniowych w budowie omawianej asocjacji jest niewielki. Warstwy mszystej brak.

Phalaridetum arundinaceae należy do pospolitych zespołów szuwarowych na terenie całego kraju (Tomaszewicz 1979). Z Wyżyny Śląskiej podany został z projektowanego rezerwatu „Bagna” w Antoniewie koło Dąbrowy Górniczej (Jędrzejko, Żarnowiec, Klama 1991), okolic Rept Śląskich (Cabała, Holeska 1994) oraz Pustyni Błędnoskiej (Szczypek, Wach, Wika 1994).

Diantho-Armerietum elongatae

Zespół goździka kropkowanego i zawciągu pospolitego

Piaszczyste skarpy i obrzeża borów sosnowych porastają różnie wykształcone płaty subatlantyckich muraw psammofilnych *Diantho-Armerietum elongatae*. Warstwę zielną budują tu gatunki z klasy *Sedo-Scleranthetea*, głównie *Festuca ovina*, *F. psammophila* i *Hieracium pilosella*. Z gatunków charakterystycznych dla zespołu notuje się często *Dianthus deltooides*, rzadziej *Herniaria glabra* i *Armeria elongata*. W dobrze wykształconej warstwie mszystej najczęściej rosną *Racomitrium canescens*, *Ceratodon purpureus* i *Brachythecium albicans*. Stosunki florystyczne przedstawia przykładowe zdjęcie fitosocjologiczne: data – 26. 06. 1992, powierzchnia – 10 m², zwarcie warstwy c – 60%, warstwy d – 80%. Ch. Ass.: *Armeria elongata* 1.1, *Dianthus deltooides* 1.1, *Herniaria glabra* +; Ch Cl. *Sedo-Scleranthetea*: *Arenaria serpyllifolia* 1.1, *Brachythecium albicans* d 1.2, *Ceratodon purpureus* d 1.2, *Festuca psammophila* 2.2, *F. ovina* 2.2, *Hieracium pilosella* 2.2, *Racomitrium canescens* d 4.4, *Rumex acetosella* 1.1, *Scleranthus perennis* +, *Sedum acre* +.3. Gatunki towarzyszące: *Achillea millefolium* +, *Agrostis vulgaris* +, *Avenastrum pubescens* +, *Berteroa incana* +, *Bromus inermis* +, *Bryum caespiticium* d +, *Carex hirta* +, *Daucus carota* +, *Equisetum arvense* +, *Lupinus polyphyllus* +, *Oenothera biennis* +, *Peltigera* sp. d 1.2, *Plantago lanceolata* 1.1, *Poa compressa* +, *Sagina procumbens* +, *Streblotrichum convolutum* d + 2, *Trifolium strepens* + 2.

Zespół *Diantho-Armerietum elongatae* występuje głównie w zachodniej części Polski (Matuszkiewicz 1984). Na Wyżynie Śląskiej jego płaty opisane zostały z okolic Mysłowic (Celiński, Babczyńska, Magiera 1977) oraz projektowanego rezerwatu „Bagna” w Antoniewie koło Dąbrowy Górniczej (Jędrzejko, Żarnowiec, Klama 1991).

Tabela 2. Zbiorowiska ze związku *Magnocaricion*Table 2. Communities from the alliance *Magnocaricion*

Numer kolejny zdjęcia Successive number of record	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
Data Date	26.6. 1992	26.6. 1992	26.6. 1992	17.6. 1992	17.6. 1992	17.6. 1992	17.6. 1992	17.6. 1992	17.6. 1992	26.6. 1996	26.6. 1992	26.6. 1992	17.6. 1992	26.6. 1992	26.6. 1992	26.6. 1992	26.6. 1992
Miejscowość – Locality	Jaworzno–Ciężkowice																
Oddział leśny – Forest division	132	132	133	133	133	133	133	133	133	133	133	133	132	133	133	133	133
Pokrycie warstwy zielnej c w % Cover of herb layer c in %	95	70	90	100	90	100	100	100	100	100	90	100	100	100	100	100	100
Pokrycie warstwy mszystej d w % Cover of moss layer d in %	–	10	10	10	10	–	1	–	–	5	–	–	70	1	–	5	–
Powierzchnia zdjęcia w m ² Area of record in m ²	5	25	10	20	25	25	5	25	10	20	10	25	20	25	10	20	20
Liczba gatunków w 1 zdjęciu Number of species in 1 record	5	6	6	8	9	9	11	6	11	9	7	10	20	8	11	13	7
Ch. Ass																	
<i>Carex rostrata</i>	5.5	5.5	5.5	5.5	4.4	4.4											
<i>Carex gracilis</i>							5.5	5.5	5.5	5.5	5.5	5.5			1.1	+2	
<i>Carex vulpina</i>		+3	+2										5.5	5.5	5.5	4.5	
<i>Phalaris arundinacea</i>																	5.5
Ch. Cl. <i>Phragmitetea</i> :																	
<i>Peucedanum palustre</i>										1.1	1.1	1.1	1.1	1.1		1.1	
<i>Galium palustre</i>									+		+	+2		1.1			
Gatunki sporadyczne – Sporadic species: <i>Equisetum limosum</i> 1(1.1), 3(1.1), 13; <i>Glyceria fluitans</i> 3, 10; <i>Heleocharis palustris</i> 3; <i>Iris pseudacorus</i> 11(1.1), 12(+2); <i>Phragmites communis</i> 3, 12(1.1); <i>Poa palustris</i> 16; <i>Rumex hydrolapathum</i> 5; <i>Scrophularia alata</i> 16(+2); <i>Scutellaria galericulata</i> 3, 5, 7; <i>Veronica beccabunga</i> 7, 10, 14(+2)																	
Ch. Cl. <i>Molinio-Arrhenatheretea</i> :																	
<i>Lysimachia vulgaris</i>							1.1		1.1	+	1.1	+	1.1		+	1.1	1.1
<i>Cirsium palustre</i>							+2	+			+	+		+		+	
<i>Scirpus silvaticus</i>							+2		+					2.2			1.1
Gatunki sporadyczne – Sporadic species: <i>Arrhenatherum elatius</i> 9; <i>Climacium dendroides</i> d 10, 16; <i>Epilobium hirsutum</i> 10; <i>Filipendula ulmaria</i> 8(2.2), 16; <i>Galium uliginosum</i> 13, 15; <i>Geranium palustre</i> 7(1.2), 8(+2), 15(1.2); <i>Holcus lanatus</i> 15; <i>Juncus effusus</i> 4(+2), 6(1.3), 15(+2) <i>Sanguisorba officinalis</i> 8, 9; <i>Vicia cracca</i> 9, 17.																	
Gatunki towarzyszące – Accompanying species:																	
<i>Lycopus europaeus</i>					+		+		+	1.1		1.1			+	1.1	
<i>Equisetum arvense</i>						+			+						+		+
<i>Eupatorium cannabinum</i>							+2			+	+					1.2	1.1
<i>Bryum pseudotriquetrum</i> d	1.1	+2		+2	1.1	+								+			
<i>Calliergonella cuspidata</i>							1.2						1.2	+2		+	
<i>Polytrichum commune</i>		1.1		+2	+2							1.1					
<i>Sphagnum fallax</i>	2.3	1.3		+2	2.2								3.3				
Gatunki sporadyczne – Sporadic species: <i>Aneura pinguis</i> d 13; <i>Betula verrucosa</i> c 13(1.1); <i>Brachythecium rutabulum</i> d 13(1.1); <i>B. salebrosum</i> d 16; <i>Calamagrostis epigeios</i> 9; <i>Campyliadelphus stellatus</i> d 5; <i>Carex fusca</i> 4(+2), 6(2.3); <i>Cardamine amara</i> 13, 14; <i>Chiloscyphus polyanthos</i> d 13; <i>Crisium arvense</i> 8(1.1); <i>Drosera rotundifolia</i> 1, 13; <i>Equisetum palustre</i> 7, 12; <i>Eriophorum angustifolium</i> 5(1.1); <i>Euphorbia esula</i> 17; <i>Fissidens adianthoides</i> d 13(1.1); <i>Juncus bulbosus</i> 5(+2); <i>Marchantia aquatica</i> d 13(1.2); <i>Melilotus albus</i> 9(1.1); <i>Pinus silvestris</i> c 13; <i>Ranunculus repens</i> 15; <i>Rhizomnium punctatum</i> d 6; <i>Salix caprea</i> 6; <i>Sphagnum squarrosum</i> d 6(1.2), 13; <i>Utricularia minor</i> 13; <i>Warnstorfia exannulata</i> d 4(+2), 5, 13(3.3); <i>Viola palustris</i> 2, 4, 6																	

Eriophoro angustifolii-Sphagnetum recurvi
Zespół welnianki wąskolistnej i torfowca zakrzywionego
(tab. 3)

Płaty *Eriophoro angustifolii-Sphagnetum recurvi*, o charakterze trzęsawiskowym, wykształcają się na niewielkich powierzchniach w rozlewiskach potoku oraz na obrzeżach stawów w oddziałach 132 i 133. Warstwę zielną, o średnim zwarceniu 65%, buduje gatunek charakterystyczny zespołu – *Eriophorum angustifolium* oraz turzycze *Carex fusca*, *C. stellulata* i *C. rostrata*. Warstwa mszysta, w której dominuje *Sphagnum fallax*, jest różnie rozwinięta. W dobrze wykształconych płatach może tworzyć

zwarty kobierzec, pokrywający do 90% powierzchni. W jednym zdjęciu fitosocjologicznym notowano średnio 10 gatunków roślin.

Eriophoro angustifolii-Sphagnetum recurvi jest typowym zespołem torfowisk przejściowych, występującym w różnych regionach kraju (Guzik, Koła, Turzańska 1994, Jasnowski, Jasnowska, Markowski 1968, Ochyra 1985, Żarnowiec, Jędrzejko, Klama 1991). Na Wyzynie Śląskiej stwierdzony został w projektowanym rezerwacie przyrody „Bagna” koło Dąbrowy Górniczej (Jędrzejko, Żarnowiec, Klama 1991).

Tabela 3 *Eriophoro angustifolii-Sphagnetum recurvi* M. Jasn., J. Jasn. et S. Mark. 1968

Table 3. *Eriophoro angustifolii-Sphagnetum recurvi* M. Jasn., J. Jasn. et S. Mark. 1968

Numer kolejny zdjęcia Successive number of record	1	2	3	4	5	Stawki – Constancy	
Data – Date	17.06. 1992	26.06. 1992	26.06. 1992	26.06. 1992	26.06. 1992		
Miejscowość – Locality	Jaworzno–Ciężkowice						
Odział leśny – Forest division	132	133	133	133	133		
Pokrycie warstwy c w % Cover of herb layer c in %	70	80	60	60	50		
Pokrycie warstwy mszystej d w % Cover of moss layer d in %	90	50	40	50	30		
Powierzchnia zdjęcia w m ² Area of record in m ²	15	25	10	25	25		
Liczba gatunków w 1 zdjęciu Number of species in 1 record	14	12	12	6	6		
Ch. Ass. <i>Eriophoro angustifolii-Sphagnetum recurvi</i>:							
<i>Eriophorum angustifolium</i>	4.4	4.4	3.3	4.4	4.4	V	
<i>Sphagnum fallax</i>	4.4	1.2	2.2	4.4	.	IV	
Ch. Cl. <i>Scheuchzerio-Caricetea fuscae</i>:							
<i>Carex fusca</i>	1.1	+	+	.	.	III	
<i>Carex stellulata</i>	.	1.2	1.2	.	.	II	
<i>Campyliadelphus stellatus</i> d	2.2	+	+2	.	.	III	
<i>Wernstorfia exannulata</i>	1.2	.	.	.	+	II	
Ch. Cl. <i>Phragmitetea</i>:							
<i>Carex rostrata</i>	1.1	1.1	.	+	.	III	
<i>Galium palustre</i>	+	.	+	.	.	II	
Gatunki sporadyczne – Sporadic species: <i>Carex vulpina</i> 1(+.2); <i>Phragmites communis</i> 2							
Gatunki towarzyszące – Accompanying species:							
<i>Drosera rotundifolia</i>	2.2	1.2	1.2	1.2	+	V	
<i>Agrostis stolonifera</i>	1.2	.	+3	.	.	II	
<i>Equisetum palustre</i>	+	+	.	.	.	II	
<i>Juncus bulbosus</i>	.	.	+2	.	1.1	II	
<i>Bryum pseudotriquetrum</i> d	1.2	+	1.2	+	2.2	V	
<i>Polytrichum commune</i>	.	3.3	2.2	.	1.2	III	
Gatunki sporadyczne – Sporadic species: <i>Fissidens adianthoides</i> d 1(+.2); <i>Juncus effusus</i> 2(+.2); <i>Limprichtia revolvens</i> d 1(1.2); <i>Pinus silvestris</i> 4; <i>Salix rosmarinifolia</i> 3(+.2).							

Zbiorowisko z rosczką okrągłolistną
Drosera rotundifolia (tab. 4)

Zbiorowisko z rosczką okrągłolistną należy do najciekawszych zbiorowisk, spotykanych na terenie projektowanego rezerwatu. Rozwijają się na podłożu torfowym, silnie podmokłym, na obrzeżach rozlewisk potoku w oddziale 133. W terenie sąsiaduje głównie z płatami zespołów *Eriophoro angustifolii-Sphagnetum recurvi* i *Caricetum rostratae*. W warstwie zielnej, o średnim zwarceniu 50%, dominują *Drosera rotundifolia* i *Oxycoccus quadripetalus*. Na uwagę zasługują także inne rzadkie rośliny naczyniowe, które na badanym terenie występują prawie wyłącznie w obrębie omawianego zbiorowiska, tj. *Andromeda polifolia*, *Pinguicula vulgaris*, *Utricularia minor* i *Vaccinium uliginosum*. Dobrze rozwiniętą warstwę mszystą, pokrywającą średnio 90% powierzchni, budują głównie torfowce *Sphagnum contortum* i *S. fallax* oraz mchy brunatne *Bryum pseudotriquetrum*, *Campyliadelphus stellatus*, *Philonotis fontana* i *Polytrichum strictum*. W płatach mniej zabagnionych (zdj. 5, 6) obserwuje się wkraczanie gatunków drzewiastych, takich jak *Betula pubescens*, *Pinus silvestris* i *Alnus glutinosa*. W jednym zdjęciu fitosocjologicznym notowano średnio 13 gatunków roślin.

Zbiorowisko z rosczką okrągłolistną reprezentuje najprawdopodobniej lokalną postać niskich torfowisk eutroficznych z dużym udziałem gatunków z klasy *Oxycocco-Sphagnetea*. Jego ostateczną przynależność syntaksonomiczną można będzie określić dopiero po kompleksowym zbadaniu roślinności torfowiskowej w skali całego regionu.

Salicetum pentandro-cinereae
Zarośla łozowe (tab. 5)

Płaty łozowiska *Salicetum pentandro-cinereae* porastają obrzeża doliny (głównie na jej prawym brzegu), przede wszystkim w oddziale 132 i 131. Od strony potoku graniczą ze zbiorowiskami szuwarowymi z klasy *Phragmitetea*, natomiast od strony zewnętrznej sąsiadują z borami mieszanymi.

W dobrze wykształconej warstwie krzewów, o średnim zwarceniu 85%, dominuje *Salix cinerea*. Runo rozwinięte jest na ogół słabo (średnie zwarcie 30%) i tylko w jednym zdjęciu osiąga 60% pokrycia. Tworzą go głównie gatunki z klas *Vaccinio-Piceetea*, *Phragmitetea* i *Molinio-Arrhenatheretea*. Warstwa mszysta jest bardzo dobrze wykształcona i we wszystkich płatach pokrywa 100% ich powierzchni. Budują ją przede wszystkim *Polytrichum commune* i *Sphagnum fallax*. W jednym zdjęciu notowano średnio 18 gatunków roślin.

Łozowisko z przewagą wierzby szarej i pięciopęcicowej jest zbiorowiskiem pospolitym w całej Polsce niżowej (Matuszkiewicz 1984, Szwed 1993). Na Wyżynie Śląskiej stwierdzony został w projektowanym rezerwacie przyrody „Las Dąbrowa” koło Gliwic (Cabala, Holeksa 1992).

Leucobryo-Pinetum
Suboceaniczny bór świeży (tab. 6)

Całą dolinę potoku Żabnik otacza zwarty kompleks leśny, w którym dominuje suboceaniczny bór świeży.

Prawie jednowiekowy drzewostan, o średnim zwarceniu 75%, buduje *Pinus silvestris* z niewielką domieszką *Betula verrucosa*. Podszycie rozwinięte jest różnic, a jego zwarcie waha się od 5 do 50%. Największe pokrycie i stałość wykazują *Frangula alnus*, *Sorbus aucuparia* i *Quercus robur*. W runie, o średnim zwarceniu 80%, dominują *Vaccinium myrtillus*, *V. vitis-idaea*, *Deschampsia flexuosa*, *Fragaria vesca* i *Melampyrum pratense*. Warstwę mszystą o średnim zwarceniu 85%, budują przede wszystkim *Pleurozium schreberi*, *Hylocomium splendens* i *Pseudoscleropodium purum*. W jednym zdjęciu fitosocjologicznym notowano średnio 25 gatunków roślin.

Suboceaniczny bór świeży jest zbiorowiskiem występującym pospolicie na Wyżynie Śląskiej (Cabala 1990).

Quercu roboris-Pinetum
Kontynentalny bór mieszany (tab. 7)

Płaty kontynentalnego boru mieszanego występują na zboczach doliny (głównie na jej lewym brzegu), przede wszystkim w oddziale 132. Zajmują niewielkie powierzchnie i są silnie zniekształcone, głównie wskutek prowadzonej na tym terenie gospodarki leśnej. Od strony potoku graniczą przede wszystkim ze zbiorowiskiem *Salicetum pentandro-cinereae*, natomiast od strony wierzchowy sąsiadują z suboceanicznym borem świeżym *Leucobryo-Pinetum*.

Drzewostan, o średnim zwarceniu 70%, budują przede wszystkim *Picea excelsa* i *Pinus silvestris* z domieszką *Quercus robur* i *Populus tremula*. Warstwę podszycia, pokrywającego 15–75% powierzchni płatów, tworzy głównie podrost drzew oraz *Frangula alnus*. W bujnie rozwiniętym runie, o średnim zwarceniu 75%, dominują *Deschampsia flexuosa*, *Convallaria maialis* i *Pteridium aquilinum*. Warstwę mszystą, pokrywającą średnio 40% powierzchni płatów, tworzą przede wszystkim *Plagiomnium rostratum*, *Brachythecium velutinum*, *Pleurozium schreberi*, *Rhodobryum roseum*, *Mnium hornum* i *Chiloscyphus polyanthos*. W jednym zdjęciu fitosocjologicznym notowano średnio 29 gatunków roślin.

Kontynentalny bór mieszany zajmuje na Wyżynie Śląskiej duże powierzchnie. Należy do zbiorowisk najslabiej wykształconych i najbardziej zniekształconych na skutek oddziaływań antropogenicznych (Cabala 1990).

Zbiorowisko ze związku *Alno-Padion* –
zdegradowany las łęgowy

Plaski, wilgotny teren, położony w dolnym biegu potoku, zajmuje silnie zniekształcone zbiorowisko o charakterze łęgowym. Jego skład florystyczny przedstawia zdjęcie fitosocjologiczne: data – 26. 06. 1992, powierzchnia – 100 m², zwarcie warstwy a – 70%, warstwy b – 40%, warstwy c – 90%, warstwy d – 5%. Ch. Cl. *Quercu-Fagetea*: *Padus avium* b 3.3, c 2.3, *Aegopodium podagraria* 1.1,

Tabela 4. Zbiorowisko z *Drosera rotundifolia*Table 4. Community with *Drosera rotundifolia*

Numer kolejny zdjęcia Successive number of record	1	2	3	4	5	6	Stalność – Constancy	
Data – Date	26.06.1992							
Miejscowość – Locality	Jaworzno–Ciężkowice							
Oddział leśny – Forest division	133	133	133	133	133	133		
Zwarcie warstwy krzewów b w % Cover of shrub layer b in %	–	–	–	–	5	10		
Pokrycie warstwy zielnej c w % Cover of herb layer c in %	40	40	50	50	60	80		
Pokrycie warstwy mszystej d w % Cover of moss layer d in %	100	100	100	60	100	80		
Powierzchnia zdjęcia w m ² Area of record in m ²	6	3	5	6	6	8		
Liczba gatunków w 1 zdjęciu Number of species in 1 record	10	10	8	15	13	22		
Ch Cl. <i>Scheuchzerio-Caricetea fuscae</i> :								
<i>Eriophorum angustifolium</i>	+	.	1.1	+	+	1.1	V	
<i>Triglochin palustris</i>	.	.	.	2.2	.	1.2	II	
<i>Sphagnum contortum</i> d	5.5	4.4	.	.	5.5	.	III	
Gatunki sporadyczne – Sporadic species: <i>Campylopus stellatus</i> d 4(3.3); <i>Carex stellulata</i> 6; <i>Pinguicula vulgaris</i> 6.								
Ch Cl. <i>Oxycocco-Sphagnetea</i> :								
<i>Drosera rotundifolia</i>	3.3	3.3	2.3	3.3	3.3	3.3	V	
<i>Oxycoccus quadripetalus</i>	+	3.3	3.3	1.2	3.3	3.3	V	
<i>Polytrichum strictum</i> d	3.3	2.3	2.2	.	3.4	3.3	V	
Gatunki sporadyczne – Sporadic species: <i>Andromeda polifolia</i> 2.								
Gatunki towarzyszące – Accompanying species:								
<i>Pinus silvestris</i> b	+	+	V	
c	1.1	+	+	+	1.1	1.1		
<i>Betula pubescens</i> b	1.1	IV	
c	+	+	.	.	1.1	+		
<i>Salix rosmarinifolia</i>	+	+	.	+2	.	+	IV	
<i>Molinia caerulea</i>	+	.	.	.	+2	+3	III	
<i>Agrostis stolonifera</i>	.	.	.	+2	.	+	II	
<i>Melampyrum pratense</i>	+	1.1	II	
<i>Potentilla erecta</i>	.	.	.	+	.	+	II	
<i>Sphagnum fallax</i> d	1.2	1.2	5.5	.	1.2	2.3	V	
<i>Bryum pseudotriquetrum</i>	.	.	.	2.2	.	2.2	II	
<i>Philonotis fontana</i>	.	.	.	+2	.	1.3	II	
Gatunki sporadyczne – Sporadic species: <i>Alnus glutinosa</i> b 6(1.1); <i>Betula verrucosa</i> 5; <i>Calliergonella cuspidata</i> d 4(+.2); <i>Fissidens adianthoides</i> d 4(+.2); <i>Juncus bulbosus</i> 4(+.2); <i>Pirola</i> sp. 5; <i>Polytrichum commune</i> d 4(1.1); <i>Salix cinerea</i> 6; <i>Trientalis europaea</i> 3(1.1); <i>Utricularia minor</i> 6; <i>Vaccinium uliginosum</i> 3; <i>V. vitis-idaea</i> 2.								

Tabela 5. *Salicetum pentandro-cinereae* (Almq. 1929) Pass. 1961Table 5. *Salicetum pentandro-cinereae* (Almq. 1929) Pass. 1961

Numer kolejny zdjęcia Successive number of record	1	2	3	4	5	6	Statyst. – Consistency
Data – Date	17.06.1992						
Miejscowość – Locality	Jaworzno–Ciężkowice						
Oddział leśny – Forest division	132	132	131	132	132	132	
Zwarcie warstwy krzewów b w % Cover of shrub layer b in %	95	85	100	80	90	70	
Pokrycie warstwy zielnej c w % Cover of herb layer c in %	20	10	20	30	30	60	
Pokrycie warstwy mszystej d w % Cover of moss layer d in %	100	100	100	100	100	100	
Powierzchnia zdjęcia w m ² Area of record in m ²	25	50	25	40	25	25	
Liczba gatunków w 1 zdjęciu Number of species in 1 record	19	14	10	23	20	23	
Ch. Ass. <i>Salicetum pentandro-cinereae</i> * + Cl. <i>Alnetea glutinosae</i> :							
* <i>Salix cinerea</i> b	5.5	5.5	5.5	4.4	3.3	2.3	V
c	.	+	+	.	+	1.1	
* <i>Salix pentandra</i> b	+2	+	.	.	1.2	.	III
<i>Dryopteris thelypteris</i>	+2	.	.	.	+2	.	II
Gatunki sporadyczne – Sporadic species: <i>Sphagnum squarrosum</i> d 1(2.2).							
Ch. Cl. <i>Vaccinio-Piceetea</i> :							
<i>Picea excelsa</i> b	.	.	.	+	+	+	III
c	+	
<i>Pinus silvestris</i> b	1.1	II
c	.	+	.	.	.	+	
<i>Trientalis europaea</i>	1.2	1.1	1.1	1.1	1.1	1.1	V
<i>Vaccinium vitis-idaea</i>	+2	1.1	1.1	+	.	1.1	V
<i>Vaccinium myrtillus</i>	+	.	.	+	+2	1.1	IV
Gatunki sporadyczne – Sporadic species: <i>Calamagrostis villosa</i> 6(3.3); <i>Ledum palustre</i> 1							
Gatunki towarzyszące – Accompanying species:							
<i>Frangula alnus</i> b	1.2	.	.	2.2	3.3	3.3	IV
c	1.1	1.1	
<i>Betula pubescens</i> b	+	.	.	.	+	1.1	III
<i>Galium palustre</i>	1.2	.	+	1.1	2.2	+	V
<i>Agrostis stolonifera</i>	.	1.2	.	+	1.2	1.2	IV
<i>Chamenerion angustifolium</i>	1.1	.	+	1.1	.	1.1	IV
<i>Cirsium palustre</i>	.	+	+	.	1.1	.	III
<i>Deschampsia caespitosa</i>	1.1	+	1.1	.	.	.	III
<i>Molinia coerulea</i>	+2	.	.	+2	.	1.3	III
<i>Pteridium aquilinum</i>	.	.	.	+	+	1.2	III
<i>Carex rostrata</i>	.	.	.	+2	.	1.1	II
<i>Cirsium rivulare</i>	.	.	.	+	.	+	II
<i>Rubus caesius</i>	.	.	.	1.2	+2	.	II
<i>Rubus idaeus</i>	.	.	.	+	.	1.1	II
<i>Valeriana simplicifolia</i>	.	.	.	2.2	+	.	II
<i>Polytrichum commune</i> d	3.3	4.4	2.3	2.2	3.3	4.5	V
<i>Sphagnum fallax</i>	4.4	2.3	5.5	5.5	4.4	2.3	V
<i>Sphagnum fimbriatum</i>	+2	+2	.	+2	+2	.	IV
<i>Bryum pseudotriquetrum</i>	+	.	.	.	+	1.3	III
Gatunki sporadyczne – Sporadic species: <i>Aegopodium podagraria</i> 4; <i>Alnus glutinosa</i> b 6; <i>Angelica sylvestris</i> 4; <i>Betula verrucosa</i> b 2; <i>Doronicum austriacum</i> 1(+2); <i>Dryopteris spinulosa</i> 4; <i>Juncus effusus</i> 3(1.3); <i>Lysimachia vulgaris</i> 5(1.1); <i>Majanthemum bifolium</i> 4(1.1); <i>Peucedanum palustre</i> 2; <i>Plagiomnium elatum</i> d 5; <i>Potentilla erecta</i> 6(1.1); <i>Rhizomnium punctatum</i> d 6(2.3); <i>Scutellaria galericulata</i> 2; <i>Viola palustris</i> 1(1.2).							

Tabela 6. *Leucobryo-Pinetum* Mat. (1962) 1973Table 6. *Leucobryo-Pinetum* Mat. (1962) 1973

Numer kolejny zdjęcia Successive number of record		1	2	3	4	5	6	7	8	9	Stalność – Constancy
Data – Date		17.06.1992									
Miejscowość – Locality		Jaworzno–Ciężkowice									
Oddział leśny – Forest division		133	131	133	137	132	133	132	133	133	
Zwarcie warstwy drzew a w % Cover of tree layer a in %		75	70	70	80	70	70	80	70	80	
Zwarcie warstwy krzewów b w % Cover of shrub layer b in %		10	20	5	40	15	5	20	50	20	
Pokrycie warstwy zielnej c w % Cover of herb layer c in %		80	85	75	80	80	80	80	70	70	
Pokrycie warstwy mszystej d w % Cover of moss layer d in %		100	90	60	100	80	90	90	100	80	
Powierzchnia zdjęcia w m ² Area of record in m ²		100	100	100	100	200	200	100	100	100	
Liczba gatunków w 1 zdjęciu Number of species in 1 record		25	24	27	24	25	28	20	22	26	
Ch. + D ⁰ <i>Leucobryo-Pinetum</i> * + Cl. <i>Vaccinio-Piceetea</i> :											
<i>Pinus silvestris</i>	a	4.4	4.4	5.5	5.5	4.4	4.4	4.4	4.4	4.5	V
	b	.	.	+	
	c	.	.	.	+	.	.	+2	.	.	
⁰ <i>Sorbus aucuparia</i>	b	.	1.2	.	3.3	2.2	1.1	2.2	3.3	1.1	V
	c	+	+	+	.	+	+	.	+	.	
⁰ * <i>Deschampsia flexuosa</i>		3.3	2.2	2.3	2.3	1.2	1.2	2.2	4.4	4.4	V
⁰ <i>Melampyrum pratense</i>		+	1.2	1.1	1.1	1.1	1.1	+	1.1	1.1	V
<i>Trientalis europaea</i>		.	1.1	1.1	+	+	2.2	1.1	1.1	1.1	V
<i>Vaccinium vitis-idaea</i>		3.3	4.4	2.3	2.2	2.3	1.1	.	2.3	2.2	V
<i>Vaccinium myrtillus</i>		2.2	1.2	2.2	3.3	3.3	4.4	3.3	.	.	IV
<i>Pirola secunda</i>		+2	+2	+	+	III
<i>Pirola rotundifolia</i>		.	+	+	.	+	II
<i>Pirola uniflora</i>		.	.	.	+	.	.	+2	.	.	II
Gatunki towarzyszące – Accompanying species:											
<i>Betula verrucosa</i>	a	+	.	.	1.1	1.1	IV
	b	.	.	+	
	c	+	.	.	.	+	.	+	.	+	
<i>Frangula alnus</i>	b	1.2	2.2	1.1	2.2	+	1.1	.	2.2	1.1	V
	c	+	.	.	+	
<i>Quercus robur</i>	b	1.2	.	.	1.1	+	.	+	1.1	+	IV
	c	.	.	.	+	+	
<i>Crataegus monogyna</i>	b	.	.	.	+	+	+	.	.	+	III
	c	+	.	
<i>Juniperus communis</i>	b	.	.	+	.	.	+	+2	.	.	III
	c	.	.	.	1.1	1.1	
<i>Chamenerion angustifolium</i>		1.1	+	1.1	+	1.1	1.1	1.1	1.1	1.1	V
<i>Fragaria vesca</i>		+	+2	1.1	2.2	2.3	2.2	1.1	2.2	1.1	V
<i>Hieracium murorum</i>		.	+2	+	1.1	+	+	+	+	+	V
<i>Leontodon hispidus</i>		1.1	.	1.2	1.1	1.1	1.1	.	.	1.1	IV
<i>Calluna vulgaris</i>		.	1.2	.	.	.	+2	+2	.	+	III

Tab. 6 c.d.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
<i>Rubus idaeus</i>	.	.	+	.	.	+	.	1.1	1.1	III
<i>Pleurozium schreberi</i>	d	5.5	5.5	4.4	5.5	5.5	5.5	5.5	4.4	V
<i>Hylocomium splendens</i>		+2	1.2	.	.	.	1.2	.	1.3	III
<i>Pseudoscleropodium purum</i>		+2	+2	2.3	III

Gatunki sporadyczne – Sporadic species: *Achillea millefolium* 3; *Agrostis vulgaris* 5(1.2); *Arabis arenosa* 3, 6; *Brachythecium salebrosum* d 4(1.1); *Bryum capillare* d 4; *Calamagrostis epigeios* 2, 6; *Calliergonella cuspidata* d 8; *Carex hirta* 2, 3; *Cirsium palustre* 8(1.1); *Cirsium rivulare* 3; *Cornus sanguinea* b 6; *Corylus avellana* c 4; *Crataegus oxyacantha* b 1(1.1); *Cytisus raisbonensis* 1(+2); *Deschampsia caespitosa* 3; *Dicranum scoparium* d 1, 2; *Dryopteris spinulosa* 6; *Epilobium montanum* 8; *Epipactis atropurpurea* 1, 2; *E. latifolia* 1, 2; *Equisetum arvense* 3; *Hieracium lachenalii* 3, 4, 8; *H. pilosella* 9(1.1); *Lupinus polyphyllus* 9; *Luzula multiflora* 5; *Majanthemum bifolium* 4, 7; *Mycelis muralis* 5, 9; *Padus avium* b 1(+2), 6; *Plagiogonium rostratum* d 3 (1.1), 5(+2), 7(+2); *Plagiothecium laetum* d 2, 7(+2); *Plantago lanceolata* 1; *Poa pratensis* 6; *P. trivialis* 1, 9; *Pohlia nutans* d 2; *Populus tremula* c 6; *Potentilla erecta* 6; *Quercus rubra* b 2, b 5, b 6; *Ranunculus acer* 3, 9; *Rhamnus cathartica* b 4(1.1); *Rhizomnium punctatum* d 3; *Rubus caesius* 5, 8(1.1); *R. plicatus* 1, 2(+2); *Thuidium tamaricinum* d 6

Tabela 7. *Quercus roboris*-Pinetum J. Mat. 1988Table 7. *Quercus roboris*-Pinetum J. Mat. 1988

Numer kolejny zdjęcia Successive number of record	1	2	3	4	5	6	Stalosc – Constancy	
Data – Date	17.06.1992							
Miejscowość – Locality	Jaworzno-Ciężkowice							
Oddział leśny – Forest division	131	131	132	132	132	131		
Zwarcie warstwy drzew a w % Cover of tree layer a in %	75	90	50	75	50	60		
Zwarcie warstwy krzewów b w % Cover of shrub layer b in %	15	75	50	30	15	70		
Pokrycie warstwy zielnej c w % Cover of herb layer c in %	80	80	85	60	80	70		
Pokrycie warstwy mszyste d w % Cover of moss layer d in %	20	70	50	30	30	30		
Powierzchnia zdjęcia w m ² Area of record in m ²	100	100	150	100	100	100		
Liczba gatunków w 1 zdjęciu Number of species in 1 record	27	32	33	28	28	26		
Ch. + ⁰ D Cl. <i>Vaccinio-Piceetea</i> :								
<i>Picea excelsa</i>	a	2.2	4.4	3.3	2.2	1.1	2.2	V
	b	.	.	+	.	.	+	
	c	.	.	+	.	.	.	
<i>Pinus silvestris</i>	a	2.2	.	+	4.4	3.3	3.4	V
	b	+	
⁰ <i>Sorbus aucuparia</i>	a	.	1.1	V
	b	2.2	3.3	3.3	2.2	1.1	.	
	c	.	+	+	+	+	+	
<i>Deschampsia flexuosa</i>		1.2	3.3	1.2	2.2	1.2	2.3	V
<i>Trisetalis europaea</i>		1.1	1.1	1.1	1.2	+	1.1	V
<i>Vaccinium myrtillus</i>		1.2	+	2.2	2.2	4.3	3.3	V
<i>Vaccinium vitis-idaea</i>		.	2.3	.	1.1	.	.	II
Gatunki sporadyczne – Sporadic species: ⁰ <i>Melampyrum pratense</i> 6(1.1); <i>Monotropa hypopitys</i> 6.								
Ch. Cl. <i>Quercus-Fageteta</i> :								
<i>Corylus avellana</i>	b	.	1.1	1.2	.	.	1.1	III
<i>Epipactis latifolia</i>		.	.	+	+	2.2	.	III
<i>Padus avium</i>		.	.	+	1.2	.	.	III
Gatunki sporadyczne – Sporadic species: <i>Atrichum undulatum</i> d 1; <i>Carex remota</i> 1(+2); <i>Dryopteris filix-mas</i> 4(+2); <i>Epilobium montanum</i> 1; <i>Eurhynchium angustirete</i> d 3(2.2); <i>Melica nutans</i> 3; <i>Tilia cordata</i> 2(1.1).								

Tab. 7 c.d.

		1	2	3	4	5	6	
Gatunki towarzyszące – Accompanying species:								
<i>Quercus robur</i>	a	3.3	.	.	1.2	.	.	V
	b	1.2	2.2	1.1	+2	+	1.1	
	c	.	.	+	.	.	+	
<i>Populus tremula</i>	a	+	1.1	.	.	+	.	III
	b	.	1.1	
	c	.	+	
<i>Frangula alnus</i>	b	.	1.1	2.3	2.2	2.2	2.3	V
	c	.	.	+	.	1.1	.	
<i>Salix caprea</i>	b	+2	+	1.1	.	.	.	III
<i>Fragaria vesca</i>	.	.	1.1	+	2.2	1.1	2.2	V
<i>Hieracium murorum</i>	+	.	1.1	.	+2	+	1.1	V
<i>Pteridium aquilinum</i>	.	2.2	1.1	+	3.3	2.2	2.2	V
<i>Majanthemum bifolium</i>	.	.	2.2	1.1	1.1	.	1.1	IV
<i>Luzula pilosa</i>	+	.	.	+	+	.	+	IV
<i>Rubus caesius</i>	.	.	.	+	+2	+	+	IV
<i>Athyrium filix-femina</i>	+2	+	.	.	+2	.	.	III
<i>Chamenerion angustifolium</i>	.	.	.	+	.	+	+	III
<i>Convallaria majalis</i>	.	3.3	3.3	4.4	.	.	.	III
<i>Epipactis atropurpurea</i>	+	+	1.1	III
<i>Mycelis muralis</i>	.	.	+	.	.	+	+	III
<i>Rubus idaeus</i>	.	.	.	+	.	+	+	III
<i>Plagiomnium rostratum</i>	d	+2	1.3	1.2	2.2	1.2	.	V
<i>Brachythecium velutinum</i>	.	2.2	.	.	+2	+2	+2	IV
<i>Pleurozium schreberi</i>	.	.	.	1.2	1.2	2.2	3.3	IV
<i>Chiloscyphus polyanthos</i>	.	+	+	2.2	.	.	.	III
<i>Mnium hornum</i>	.	1.2	2.3	1.2	.	.	.	III
Gatunki sporadyczne – Sporadic species: <i>Agrostis vulgaris</i> 6; <i>Arabis arenosa</i> 2; <i>Betula verrucosa</i> a 5, b, c 3; <i>Calliergonella cuspidata</i> d 2; <i>Crataegus monogyna</i> c 3, b 5; <i>Deschampsia caespitosa</i> 1(+2); <i>Dicranella heteromalla</i> d 4(+2); <i>Equisetum arvense</i> 1; <i>Evonymus europea</i> 2; <i>Hieracium lachenali</i> 3, 4; <i>Holcus lanatus</i> 3; <i>Hylocomium splendens</i> d 2(2.2), 6(1.2); <i>Leontodon hispidus</i> 5; <i>Listera ovata</i> 4; <i>Lophocolea heterophylla</i> d 3; <i>Lupinus polyphyllus</i> 1, 3; <i>Luzula multiflora</i> 5; <i>Oxalis acetosella</i> 1(2.2), 2(2.2); <i>Plagiochila porelloides</i> d 3(+2); <i>Pohlia nutans</i> d 1, 4; <i>Polygonatum odoratum</i> 3; <i>Potentilla erecta</i> 1; <i>Ranunculus acer</i> 3, 4; <i>Rhamnus cathartica</i> b 2; <i>Rhodobryum roseum</i> d 2(3.3); <i>Rhytidadelphus squarrosus</i> d 3(+2); <i>Robinia pseudacacia</i> a, b 6; <i>Rubus plicatus</i> 5; <i>Sambucus nigra</i> 2; <i>Sanionia uncinata</i> d 3(2.2); <i>Valeriana officinalis</i> 5; <i>Viburnum opulus</i> 2, b 4(+2); <i>Vicia sp.</i> 3.								

Epipactis latifolia +. Gatunki towarzyszące: *Alnus glutinosa* a 3.3, *Betula verrucosa* a 3.3, *Populus tremula* a +, *Fraxinus pensylvanica* b +, *Quercus robur* b +, *Agrostis stolonifera* 1.2, *Angelica silvestris* 2.3, *Arabis halleri* 1.2, *Brachythecium salebrosum* d 1.2, *B. velutinum* d +, *Cirsium oleraceum* +, *Crepis paludosa* +, *Deschampsia caespitosa* 2.2, *Eupatorium cannabinum* 2.3, *Filipendula ulmaria* +, *Fragaria vesca* 1.1, *Humulus lupulus* +, *Lycopus europaeus* +, *Lychnis flos-cuculi* +, *Majanthemum bifolium* +, *Moehringia trinervia* +2, *Peucedanum palustre* 1.1, *Phalaris arundinacea* +, *Phragmites communis* +, *Poa trivialis* 2.2, *Ranunculus repens* +, *Rubus idaeus* 3.3, *Solidago canadensis* 1.1, *Stellaria media* +2, *Urtica dioica* +.

CHARAKTERYSTYKA GŁÓWNYCH ŹRÓDEŁ ZAGROŻENIA REZERWATU

Teren rezerwatu znajduje się w zasięgu oddziaływania trzech rodzajów lejów depresyjnych, związanych z eksploatacją piasku podsadzkowego, kopalnictwem rud cyn-

ku i ołowiu oraz eksploatacją węgla kamiennego (Szczypek, Wika 1987). Główną przyczyną osuszania omawianego obszaru jest eksploatacja czwartorzędowego piasku podsadzkowego (wschodnie granice rezerwatu przylegają bezpośrednio do kopalni piasku „Szczałkowa”). Efektem tej działalności jest znaczne obniżenie poziomu wód gruntowych i wyschnięcie pierwotnych źródeł potoku, które znajdowały się w wydzieleniu „F” oddziału 134. W 1992 roku potok wypływał z terenów położonych na granicy oddziałów 130 i 136 (obszar źródliskowy przesunął się więc o około 1 km).

Kolejnym zagrożeniem dla środowiska przyrodniczego rezerwatu jest nadmierna penetracja przez miejscową ludność. Cały teren poprzecinany jest gęstą siecią dróg i ścieżek. Na brzegu potoku, a zwłaszcza przy lokalnych spiętrzeniach wód, obserwuje się liczne ślady biwakowania i rozległe miejsca wydeptywane o zniszczonej pokrywie roślinnej. Przyczynia się to do rozszerzania zasięgu występowania roślin synantropijnych, jak również niszczenia stanowisk roślin rzadkich.

Ostatnim źródłem zagrożenia są emisje skażeń przemysłowych. W pobliżu rezerwatu usytuowane są liczne.

uciążliwe dla środowiska zakłady przemysłowe: elektrociepłownie – Siersza, Jaworzno II i III. Zakłady Chemiczne „Organika-Azot”, Huta Szkła oraz Zakłady Dolomitowe. Lasy kompleksu Kolawica, przez które przepływa potok Żabnik, należą do II strefy uszkodzeń przemysłowych. W rejonie tym przekraczane są dopuszczalne normy stężenia pyłu zawieszzonego, SO₂, tlenków azotu i innych substancji. Poziom zanieczyszczeń powietrza jest tu zatem wysoki, chociaż niższy niż w innych częściach Jaworzna (Tokarska-Guzik 1991). Omawiane zanieczyszczenia wpływają negatywnie przede wszystkim na zbiorowiska leśne. W pierwszej kolejności uszkodzane są drzewa starsze (zwłaszcza szpilkowe), następnie młodniki, a później rośliny zielne (Celiński, Szczypek, Wika 1991).

PODSUMOWANIE

Na terenie projektowanego rezerwatu przyrody „Dolina Potoku Żabnik” oraz w jego otulinie stwierdzono występowanie 16 zespołów i 3 zbiorowisk roślinnych, należących do 8 klas roślinności. Mają one w większości charakter naturalny, są dobrze wykształcone i zachowane (z wyjątkiem zespołów leśnych). Do najbardziej interesujących należą zbiorowiska szuwarowe i torfowiskowe. Ze względu na słabe zbadanie roślinności nieleśnej Wyżyny Śląskiej trudno wskazać jednoznacznie, które z omówionych asocjacji zaliczyć należy do najrzadszych i zagrożonych w skali regionu. Niewątpliwie należą tu fitocenozy budowane przez gatunki rzadkie, lub w obrębie których taksony te osiągają optimum swojego rozwoju. Wśród stwierdzonych zbiorowisk i zespołów są to przede wszystkim: zbiorowisko z *Juncus bulbosus*, *Eleocharitetum acicularis*, zbiorowisko z *Drosera rotundifolia*, *Eriophoro angustifolii-Sphagnetum recurvi*, *Acoretum calami*, *Cariacetum vulpinae* i *Salicetum pentandro-cinereae*. Warto podkreślić, że fitocenozy rozwijające się nad brzegami nieużytkowanych stawów i rozlewisk potoku tworzą wyraźne strefy odpowiadające kolejnym stadiom sukcesji ekologicznej. Roślinność synantropijna nie odgrywa większej roli w szacie roślinnej omawianego obiektu i reprezentowana jest tylko przez zespoły miejsc wydeptywanych – *Lolio-Plantaginetum* i *Juncetum macri*.

Występowanie naturalnych, niezaburzonych układów roślinności, niewielki stopień synantropizacji oraz duże bogactwo florystyczne w pełni uzasadniają objęcie tego terenu ochroną całkowitą.

Aby zachować ten unikatowy w skali regionu obiekt, należy bezwzględnie zaniechać eksploatacji piasku na terenach przylegających do granic projektowanego rezerwatu. Dalsze obniżanie poziomu wód gruntowych może doprowadzić w najbliższej przyszłości do całkowitego wyschnięcia źródeł potoku i zubożenia omawianego obiektu o najcenniejsze walory przyrodnicze – dobrze rozwinięte zbiorowiska bagienne i torfowiskowe. Ponadto należy ograniczyć penetrację tego terenu przez miejscową lud-

ność, np. poprzez ogrodzenie barierkami najcenniejszych fragmentów doliny i wyznaczenie miejsc biwakowych poza terenem rezerwatu oraz utworzenie „ścieżki dydaktycznej”. Za jak najszybszym powołaniem rezerwatu, oprócz wymienionych wyżej wartości przyrodniczych, przemawia także fakt, że na terenie całego województwa katowickiego istnieje zaledwie jeden rezerwat – „Rotuz” w Kotlinie Oświęcimskiej – chroniący roślinność bagienną i torfowiskową (Celiński, Wika 1992). Należy także podkreślić, że na Wyżynie Śląskiej nie ma rezerwatu chroniącego ten typ roślinności.

PIŚMIENNICTWO

- BRAUN-BLANQUET J. 1964. Pflanzensoziologie Grundlege der Vegetationskunde. Dritte Auflage. Springer Verlag, Wien-New York
- CABALA S. 1990. Zróżnicowanie i rozmieszczenie zbiorowisk leśnych na Wyżynie Śląskiej (Differentiation and distribution of forest communities in the Silesian Upland). Prace Nauk. UŚ 1068: 1-144.
- CABALA S., HOLEKSA J. 1992. Walory botaniczne projektowanego rezerwatu „Las Dąbrowa” koło Gliwic (Botanical values of projected reserve „Las Dąbrowa” near Gliwice). Kształtowanie Środowiska Geograficznego i Ochrona Przyrody na Obszarach Uprzemysłowionych i Zurbanizowanych 6: 27-34. WBiOŚ i WNoZ UŚ, Katowice – Sosnowiec.
- CABALA S., HOLEKSA J. 1994. Walory botaniczne projektowanego kompleksu przyrodniczo-krajobrazowego w Reptach koło Tamowskich Gór (Botanical values of projected natural-landscape complex in Repty near Tamowskie Góry). Kształtowanie Środowiska Geograficznego i Ochrona Przyrody na Obszarach Uprzemysłowionych i Zurbanizowanych 13: 40-49. WBiOŚ i WNoZ UŚ, Katowice – Sosnowiec.
- CELIŃSKI F., CABALA S. 1976. Geobotaniczne podstawy zagospodarowania ośrodka wypoczynkowego „Kochłowice” w Leśnym Pasiu Ochronnym GOP (Geobotanical principles for effective utilisation of the „Kochłowice” recreation centre in the Upper Silesian Industrial Area Forest Protection Belt). Prace Nauk. UŚ 150: 1-33.
- CELIŃSKI F., WIKA S. 1976. Łąki w dolinie Bytomki i potoku Żernickiego na terenie Parku Gliwice-Zabrze (The meadows in the valleys of the torrents Bytomka and Potok Żernicki in the territory of the Parc Gliwice-Zabrze) Zesz. Przyr. OTPN 16: 21-51.
- CELIŃSKI F., WIKA S. 1992. Zagrożenia żywych zasobów przyrody województwa katowickiego. Bibl. Fund. Ekol. „Silesia”, Katowice, s. 1-73.
- CELIŃSKI F., BARCZYŃSKA B., MAGIERA A. 1977. Les pelouses psammophiles à *Armeria elongata* près de Mysłowice (Plateau Silesien, Pologne) Colloques Phytosoc 6: 123-131. Lille.
- CELIŃSKI F., SZCZYPEK T., WIKA S. 1991. Waloryzacja szaty leśnej województwa katowickiego na tle przeobrażeń niektórych elementów środowiska geograficznego (Valorization of forests in Katowice voivodship against a background of transformation of some elements of geographical environment) W: Zmiany środowiska geograficznego w warunkach silnej antropopresji (wybrane zagadnienia). Red. A. T. Jankowski, J. Trembaczowski. 3: 1-43.
- GROLLE R. 1983. Hepatics of Europe including the Azores: an

- annotated list of species, with synonyms from the recent literature. *J. Bryol.* 12: 403–459.
- GUZIK I., KOŁA W., TURZAŃSKA M. 1994. Flora i zbiorowiska roślinne projektowanego rezerwatu torfowiskowego „Prądy” (Flora and plant communities in the planned peat-bog reserve „Prądy”). *Acta. Univ. Wratislaviensis, Prace Bot.* 40: 115–142.
- JASNOWSKI M., JASNOWSKA J., MARKOWSKI S. 1968. Giniące torfowiska wysokie i przejściowe w pasie nadbałtyckim Polski (Vanishing raised and transition peat bogs in the Baltic region of Poland). *Ochr. Przyr.* 33: 69–124.
- JĘDRZEJKO K., ZARNOWIEC J., KLAMA H. 1991. Torfowisko Antoniów nad Trzebyczką koło Dąbrowy Górniczej (Wyżyna Śląska) [The peat-bog Antoniów on the Trzebyczka river near Dąbrowa Górnicza (Silesian Upland)]. *Ochr. Przyr.* 48: 161–193.
- KLAMA H., JĘDRZEJKO K., ZARNOWIEC J. 1991. Roślinność rezerwatu przyrody Jeleniak–Mikuliny w okolicach Pilki koło Koszęcina (The vegetation of the Jeleniak–Mikuliny nature reserve in the village of Pilka near Koszęcin). *Ochr. Przyr.* 49, 2: 79–101.
- MATUSZKIEWICZ W. 1984. Przewodnik do oznaczania zbiorowisk roślinnych Polski. PWN, Warszawa.
- OCHYRA R. 1985. Roślinność lejków krasowych w okolicach Staszowa na Wyżynie Małopolskiej (Vegetation of Karstic craters in the environs of Staszów in the Malopolska Region). *Mon. Bot.* 66: 1–136.
- OCHYRA R., SZMAJDA P., BEDNAREK-OCHYRA H. 1992. List of mosses to be published in *AIMOS*. W: Atlas of the geographical distribution of mosses in Poland. Red. R. Ochryra, P. Szajda. W. Szafer Institute of Botany, Polish Academy of Sciences & Adam Mickiewicz University, Kraków–Poznań, 8: 9–14.
- PODBIELKOWSKI Z., TOMASZEWICZ H. 1979. *Zarys hydrobotaniki*. PWN, Warszawa.
- SENDEK A. 1981. Analiza antropogenicznych przemian w szacie roślinnej Górnos Śląskiego Okręgu Przemysłowego (Die Analyse antropogenen Umwandlungen in der Pflanzendecke des ober-schlesischen Industriebezirks). *Prace Nauk. UŚ* 457: 1–118.
- STEBEL A. 1992. Flora i roślinność projektowanego rezerwatu przyrody „Las Babczyńska Dolina” nad rzeką Korzenicą na Równinie Pszczyńskiej. Cz. I. Flora naczyniowa i zbiorowiska roślinne (The flora and vegetation of the planned sanctuary „Las Babczyńska Dolina” on the Korzenica River on Pszczyńska Plain. Part 1. Vascular flora and plant communities). *Arch. Ochr. Środ.* 3–4: 169–186.
- SZAFER W., KULCZYŃSKI S., PAWŁOWSKI B. 1986. *Rośliny polskie*. PWN, Warszawa.
- SZCZYPEK T., WACH J., WIKĄ S. 1994. Zmiany krajobrazów Pustyni Błędowskiej [Changes of landscapes in the Błędów Desert (Silesian Upland – Southern Poland)]. *WNoZ UŚ, Sosnowiec*, s. 1–87.
- SZCZYPEK T., WIKĄ S. 1987. Przeobrażenia szaty roślinnej Górnego Śląska wskutek zmian hydrologicznych. W: *Problemy geograficzne Górnos Śląsko-Ostrawskiego Regionu Przemysłowego. Mat. Symp. Polsko-Czechosłowackiego, Katowice–Sosnowiec, 5–7 maja 1987. WNoZ UŚ, Sosnowiec*, s. 100–105.
- SZWED W. 1993. Grey sallow bed in the Noteć valley in western Poland. *Fragm. Flor. Geobot.* 38: 549–568.
- TOKARSKA-GUZIK B. (1991) Flora naczyniowa miasta Jaworzna jako przykład skutków oddziaływania czynników antropopresyjnych na środowisko przyrodnicze w rejonie uprzemysłowionym. Praca doktorska. Wydz. Biol. i Ochr. Środ. UŚ, Katowice. Msc.
- TOMASZEWICZ H. 1979. Roślinność wodna i szuwarowa Polski (klasy: *Lemnetea*, *Charetea*, *Potamogetonetea*, *Phragmitetea*) wg zbadań na rok 1975. *Rozpr. Uniw. Warsz.* 160: 1–324.
- WIKĄ S. 1986. Zagadnienia geobotaniczne środkowej części Wyżyny Krakowsko-Wieluńskiej (Geobotanical problems of the central part of Cracow–Wieluń Upland). *Prace Nauk. UŚ* 815: 1–155.
- ZARNOWIEC J., JĘDRZEJKO K., KLAMA H. 1991. Charakterystyka fitosocjologiczna roślinności torfowiskowej rezerwatu przyrody „Rotuz” w Kotlinie Oświęcimskiej (Phytosociological characteristics of peaty vegetation of the „Rotuz” nature reserve in the Oświęcim Basin). *Ochr. Przyr.* 48: 135–159.
- ZARNOWIEC J., KLAMA H., STEBEL A. 1995. Szata roślinna projektowanego rezerwatu przyrody „Dolina Potoku Żabnik” w Jaworznie (Wyżyna Śląska). Cz. I. Mszaki. [Vegetation of the projected nature reserve „Dolina Potoku Żabnik” in Jaworzno (Silesian Upland). Part. I. Bryophytes]. *Ochr. Przyr.* 52:

SUMMARY

Phytosociological research based on the Braun-Blanquet method was carried out within the area of the projected Dolina Potoku Żabnik nature reserve and its buffer zone in the 1992 vegetation season. Nineteen plant associations (3 forest and 16 non-forest) were distinguished. Within the area of the projected nature reserve, non-forest vegetation, mostly rushes (*Phragmitetea* class) and peat bog vegetation (*Scheuchzerio-Caricetea* class), covers the largest area. Synanthropic vegetation has an insignificant share. The greater part of the associations are well developed and preserved (except for forest communities). The most valuable among them are the community with *Juncus bulbosus*, *Eleocharitetum acicularis*, *Eriophoro angustifolii-Sphagnetum recurvi*, *Acoetum calami*, *Caricetum vulpinae*, *Salicetum pentandro-cinereae* and the community with *Drosera rotundifolia*.

The undisturbed structure of the vegetation, the low degree of its synanthropization and the occurrence of many rare bryophytes and vascular plants justify designation of this area as a nature reserve.